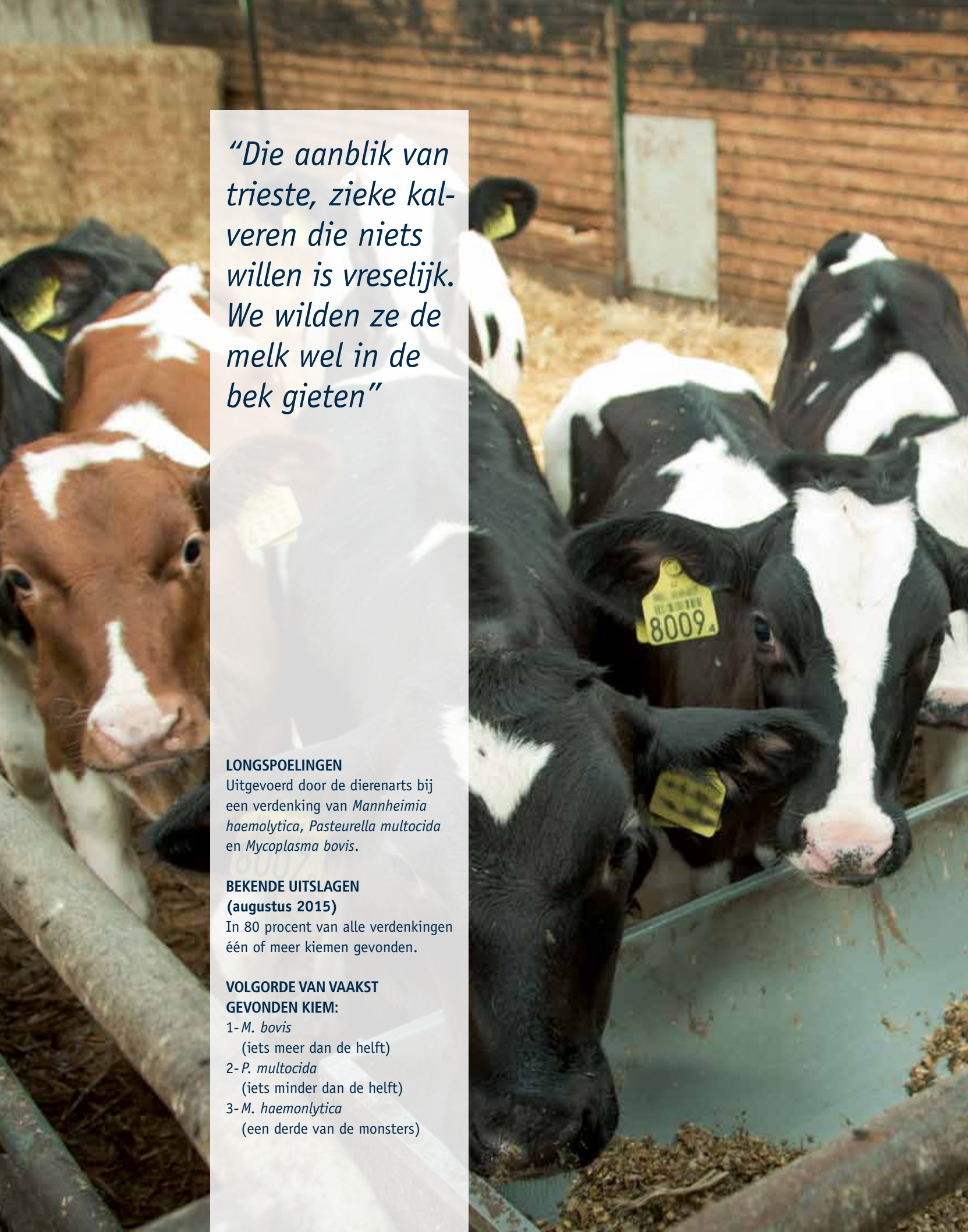

“Die aanblik van trieste, zieke kalveren die niets willen is vreselijk. We wilden ze de melk wel in de bek gieten”

LONGSPOELINGEN
Uitgevoerd door de dierenarts bij een verdenking van *Mannheimia haemolytica*, *Pasteurella multocida* en *Mycoplasma bovis*.

BEKENDE UITSLAGEN (augustus 2015)
In 80 procent van alle verdenkingen één of meer kiemen gevonden.

VOLGORDE VAAKST GEVONDEN KIEM:
1- *M. bovis*
(iets meer dan de helft)
2- *P. multocida*
(iets minder dan de helft)
3- *M. haemonlytica*
(een derde van de monsters)

LONGSPOELING TOONT OORZAAK LUCHTWEGPROBLEMEN AAN

Zieke kalveren door Mycoplasma

Wat doe je als je kalveren veel luchtwegproblemen hebben? Zelfs zoveel dat het leidt tot behoorlijke sterfte en dus frustratie van de veehouders? "Doe onderzoek om het probleem boven tafel te krijgen", adviseert GD-buitendienstmedewerker Toine van Erp. Na bijna twee jaar ellende kon een melkveehouder uit het zuiden van het land op deze manier succesvol de hardnekkige Mycoplasma aanpakken.

Eigenlijk waren ze ten einde raad. Kalveren gingen dood, de medicijnkosten waren hoog, maar het allerergste vond het Brabantse veehoudersechtpaar -dat liever niet met naam in de publiciteit wil- het dierenleed en hun sterk verminderde arbeidsplezier. "Die aanblik van trieste, zieke kalveren die niets willen is vreselijk. We wilden ze de melk wel in de bek gieten." Dierenartsen en kalveropfokspecialisten kwamen naar de stal, maar ondanks intensieve behandeling werd de situatie niet beter. Totdat ze de hulp inriepen van GD-buiten-

dienstmedewerker Toine van Erp. “Luchtwegproblemen kunnen vele oorzaken hebben, het is belangrijk om te onderzoeken welke ziektekiem de problemen veroorzaakt, dan weten we waar we mee te maken hebben”, adviseerde Toine, die de veehouders het voorstel deed een longspoeling te laten uitvoeren.

Toine van Erp, GD-buitendienstmedewerker, adviseerde het Brabantse bedrijf een longspoeling te laten doen.

“Je kunt zo’n longspoeling vergelijken met bloed-, mest-, melkonderzoek of het nemen van een neusswab. Je kunt de oorzaak van de ziekte achterhalen en dan gericht behandelen.”

Ziekteverwekker en gevoeligheid

Het uitvoeren van een longspoeling is nog niet zo’n breed toegepaste onderzoeksmethode, aldus Toine die collega en GD-dierenarts Menno Holzhauer hiervoor vroeg. “Je haalt vloeistof uit de longen en zet dat op kweek. Dan wordt duidelijk welke ziekteverwekkers de oorzaak zijn van de zieke kalveren.” Holzhauer vult aan: “Het grote voordeel en unieke van een longspoeling is dat je bacteriologisch onderzoek vanuit de longen kunt doen in een vroeg stadium en dus de primaire oorzaak kunt vinden.” Het is belangrijk de longspoeling te doen bij kalveren die nog niet behandeld zijn. “Dan heb je geen invloed van antibiotica. Zo kun je directer, sneller en gerichter maatregelen nemen en behandelen.” Een gevoeligheidsbepaling na de longspoeling geeft uitsluitsel over het best werkende antibioticum. “Zo kan je de ziekte gericht aanpakken”, vat Toine de succesvolle procedure samen.

Op het melkveebedrijf bleken de boosdoeners Mycoplasma en BVD. Mycoplasma duikt steeds vaker op (ook met BVD) bij luchtwegproblemen, niet alleen bij de kalveren, maar ook bij de koeien (zie kader). “Vooral bij bedrijven die dieren aankopen steekt Mycoplasma de kop op”, aldus Toine. Het Brabantse veebedrijf was behoorlijk gegroeid in aantal melkkoeien, en kocht daarbij ook nuchtere kalveren aan om te mesten. “Wanneer je aankoopdieren op je bedrijf haalt, loop je het risico ziekten binnen te halen”, noemt Toine. “Dat geldt bij de aankoop van kalveren, maar ook wanneer je pinken, vaarzen of koeien op het bedrijf haalt.”

Daarbij is Mycoplasma bijzonder besmettelijk van oudere naar jongere kalveren, zodat een probleem sluimerend groter en groter wordt. Wanneer de weerstand van de dieren vermindert (bijvoorbeeld door BVD) krijgt Mycoplasma -net als andere ziekten- de kans toe te slaan. Op het Brabantse bedrijf resulteerde het in longproblemen, heel lusteloze kalveren en dikke knieën.

“Je kunt de oorzaak van de ziekte achterhalen en dan gericht behandelen”

"De kalveren staan met een scheve kop, de oren hangen en daardoor wil het drinken ook niet. Ze hebben pijn in hun kop, middenoorontsteking", beschrijft Toine.

Hoge infectiedruk, verminderde weerstand

De veehouders geven aan dat veel adviseurs kijken naar de voeding en de huisvesting om een oplossing voor de problemen te zoeken. "Alles wordt nagegaan: het aanmaken van de melk, de temperatuur, de ventilatie in de stal. Bij ons was daar eigenlijk niets op aan te merken." Toine onderschrijft dat de omstandigheden prima waren. "Maar de infectiedruk op het bedrijf met Mycoplasma werd hoger, en als de weerstand dan even weg is, is er geen houden meer aan."

Voor het melkveehoudersechtpaar is de Mycoplasma inmiddels beheersbaar, daarmee zijn ook de longproblemen onder controle. "Wanneer we een kalf met verschijnselen zien, zijn we er snel bij. Mycoplasma en luchtweginfecties zijn geen probleem meer." Maar in de hokken met oudere kalveren zijn de 'ex-patiënten' nog wel te herkennen. "Ze lopen een achterstand op die niet meer in te halen is. Maar gelukkig hebben we die problemen nu niet meer", klinken ze gerustgesteld. "Het werkplezier is weer terug."

MENNO HOLZHAUER
Meer kans op Mycoplasma op niet-BVD-vrije bedrijven

Niet alleen bij kalveren, ook bij melkvee kan de schade van Mycoplasma zeer groot zijn, geeft GD-dierenarts Menno Holzhauer aan. "De schade loopt uiteen: van incidenteel één of twee zieke koeien tot bedrijven waar 10 tot 15 procent van de koeien ziek is door Mycoplasma." Hij signaleert dat het met name op bedrijven voorkomt die via aankoop groeien. Maar er zijn meer risicofactoren. "Bij niet-BVD-vrije bedrijven krijgt Mycoplasma sneller een kans."
De veroorzaker van luchtwegproblemen op nagenoeg alle vleeskalverbedrijven heeft zich de laatste jaren 'verplaatst' naar fokkalveren.
Bij melkkoeien is de bacterie bekend als -zeer besmettelijke- veroorzaker van mastitis, daarnaast komen de laatste paar jaar meer gewrichtsontstekingen bij melkvee voor waarbij Mycoplasma de boosdoener is. "Dit is een zeer pijnlijke aandoening", noemt Holzhauer.
De bacterie is bovendien lastig te bestrijden, geeft hij aan.
"Mycoplasma is moeilijk te kweken en veel zijn ongevoelig voor antibiotica. Koeien reageren slecht op behandeling en daarmee is afvoer of euthanasie vaak de enige optie."